

ВІДГУК

офіційного опонента **Орлова Валерія Федоровича**, доктора педагогічних наук, професора, головного наукового співробітника лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України про дисертаційну роботу

Ван Цзисі «Методика підготовки майбутнього вчителя музики до керівництва інструментальним ансамблем у спеціалізованих музичних закладах», подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка, зі спеціальності 014 Середня освіта (музичне мистецтво)

Актуальність дисертаційного дослідження та зв'язок із планами відповідних галузей науки. В умовах кардинальних соціально-економічних перетворень, стрімкого створення інтелектуального потенціалу держави й розмаїття масової музичної культури існує об'єктивна потреба перегляду та оновлення підходів щодо підготовки майбутніх учителів музики, диригентів до керівництва інструментальним ансамблем у спеціалізованих музичних закладах. Мистецтво, в якому втілені віковичний життєвий досвід народу, його мудрість, краса, погляди на різноманітні явища природи, традиційно розглядається як засіб впливу на духовне становлення особистості, а у вітчизняній системі освіти – як обов'язкова компонента навчання і виховання молоді. У суспільному дискурсі склалася традиція, згідно з якою керівник, який майстерно володіє технікою диригування та має належні музично-теоретичні знання, зуміє легко вирішувати творчі завдання з колективом. Проте практика доводить, що необхідно змінювати підхід до професійної підготовки майбутніх керівників ансамблевого колективу, акцентувати увагу на комплексному та багатоконпонентному навчанні студентів, підвищену увагу зосереджувати на психолого-педагогічній складовій підготовці таких спеціалістів та розвитку їхніх особистісних якостей, адже спілкування з мистецтвом є основним засобом передачі культурних, моральних, етичних й естетичних цінностей.

Перспективність дослідницького пошуку в царині середньої освіти визначається щонайменше трьома чинниками: по-перше, зміною парадигми філософії мистецької освіти, основним орієнтиром якої є формування майбутніх висококваліфікованих, мобільних, конкурентоспроможних фахівців; по-друге, урахуванням новітніх музично-педагогічних теорій, мистецтвознавчих напрямів, в основу яких покладено ідею формування естетичних смаків і цінностей особистості, безпосередньої участі молодшої людини в різних колективах, зокрема інструментальному ансамблі, залучення її до художньо-емоційного світу музичної культури; по-третє, особливою зацікавленістю Ван Цзисі у віднайденні кардинально нового підходу до професійної підготовки майбутніх керівників ансамблевим колективом, що уможливив би подолання низки суперечностей між бажаним і реальним в освіті.

Важливість і перспективність проблеми дослідження підтверджено основними положеннями законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про позашкільну освіту», «Концепції позашкільної освіти й виховання» та інших, які спрямовані на формування освіченої, креативної особистості, розумовий та духовний розвиток дітей і учнівської молоді в процесі знайомства з художньо-творчою діяльністю. Тому надзвичайно важливим на сьогодні є формування готовності майбутнього вчителя музики до керування інструментальним ансамблем як багатофункціональної художньо-педагогічної діяльності, що й актуалізує тему наукового дослідження Ван Цзисі.

Відсутність ґрунтовних цілісних досліджень проблеми, її вагоме соціально-педагогічне значення на сучасному етапі підтверджує наукову доцільність і беззаперечну актуальність дисертаційної праці.

Важливість теми дисертації Ван Цзисі підтверджується також зв'язком її з сучасними напрямками наукових педагогічних досліджень.

Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки мистецтв і фортепіанного виконавства факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова з теми «Вдосконалення музично-естетичного навчання учнівської молоді в різних ланках мистецької освіти».

Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 12 від 27 червня 2017 року.).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Вивчення рукопису тексту дисертації, оприлюднених статей і тез доповідей Ван Цзисі переконує, що авторський підхід до розв'язання завдань з обраної теми дослідження можна схарактеризувати як багатоаспектний. На нашу думку, теоретичні засади дослідження є переконливими.

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів і висновків дисертаційного дослідження обумовлені теоретико-методологічними позиціями, застосуванням комплексу взаємодоповнюючих методів наукового пошуку (теоретичних, емпіричних, статистичних). З метою реалізації завдань дослідження, автором опрацьовано більше 70 наукових джерел, із них – 5 іноземними мовами. Не викликає сумніву чітка структура дисертаційного дослідження, що складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Розділи дисертації є логічно завершеними, взаємопов'язаними, містять висновки, в яких узагальнено основні положення та наукові результати змістового наповнення кожного підрозділу.

П'ять дослідницьких завдань Ван Цзисі виконував, застосовуючи доцільні для наукового пошуку теоретичні, емпіричні, статистичні методи, що уможливило реалізацію мети наукової роботи, а також визначення перспектив подальших наукових досліджень.

Для виконання *першого завдання* дисертант ґрунтовно проаналізував філософську, навчально-методичну, історико-музикознавчу літературу й схарактеризував тенденційні особливості розвитку ансамблевого виконавства в Україні та дійшов висновку, що розквіт ансамблевої гри відбувався у нерозривному зв'язку з соціальними, політичними та духовними змінами в житті України та інших держав світу, а виразним прикладом розвитку професійного музичного виконавства є духовна музика, відтак її вивчення – це важливий чинник осмислення культурно-мистецьких процесів, художніх надбань попередніх поколінь. Оскільки результативність будь-якого дослідження значною мірою залежить від чіткого окреслення суті професійної діяльності фахівця, підготовка яких визначена об'єктом дослідницького пошуку, й усвідомлення науковцем кожного її складника, Ван Цзисі докладно розглянув питання щодо готовності студента до керування інструментальним ансамблем і висвітлив результати дослідницького пошуку в психологічному, соціологічному і педагогічному аспектах. Схвальним вважаємо характеристику здобувачем ступеня доктора філософії методичного, психолого-педагогічного, музичного й діагностично-результативного напрямів професійної діяльності вчителя музики, в яких враховано сучасне бачення підготовки студентів до керування ансамблями. Це сприяло формулюванню висновку про професійну діяльність керівників інструментальних ансамблів як сукупність організаційних, навчально-виховних та художньо-творчих завдань, що перебувають у взаємодії і вирізняються своєю специфікою, реалізуючись одночасно у педагогічній практиці.

Для виконання *другого завдання* дисертант обґрунтував сутність підготовки майбутнього вчителя музики до керівництва інструментальним ансамблем та докладно схарактеризував структуру готовності до керівництва інструментальним ансамблем шляхом висвітлення її пізнавально-комунікативного, мотиваційно-цільового, індивідуально-творчого та

аналітико-результативного компонентів, з'ясував особливості її реалізації у спеціалізованих музичних закладах.

Для реалізації *третього завдання* було обґрунтовано методичну модель підготовки майбутнього вчителя музики до керівництва інструментальним ансамблем як складну систему взаємодії студентів з учасниками ансамблевих колективів спеціалізованих мистецьких закладів. Її запровадження в освітній процес підготовки передбачає створення виокремлених автором чотирьох основних педагогічних умов, а саме: мотивація до самопізнання та самовдосконалення, постійне прагнення до професійного самоствердження; діалогізація навчально-виховного процесу; спрямування студентів до активної самопізнавальної діяльності на основі індивідуалізації музично-теоретичної та психолого-педагогічної підготовки; послідовне стимулювання творчої самореалізації студентів на основі вільного самовираження в диригентській та музично-виконавській діяльності.

У межах виконання *четвертого завдання*, що передбачало визначення критеріїв, показників, рівнів та засобів діагностування сформованості процесу підготовки майбутнього керівника інструментальним ансамблем та виявити її реальний стан під час фахової підготовки студентів.

Виконуючи *п'яте завдання*, дисертант в умовах закладів вищої освіти здійснив констатувальний і формувальний етапи педагогічного експерименту, під час яких проаналізував нормативні документи та освітні програм, згідно з якими здійснюється навчання у мистецьких закладах освіти, уточнив програмний мінімум знань, умінь та навичок з музично-теоретичних та виконавських дисциплін, здійснив діагностування ставлення майбутнього керівника ансамблевим колективом до музично-виконавської діяльності; у результаті отриманих даних педагогічного спостереження та відповідно до визначених критеріїв і їх діагностичних показників визначив рівні сформованості підготовки майбутнього керівника ансамблевого

колективу. Отримані результати уможливили виокремлення дисертантом низького, середнього, достатнього, високого рівнів музично-виконавської підготовки майбутніх керівників інструментально-ансамблевим колективом. Упроваджуючи розроблену методику підготовки майбутнього вчителя музики до керівництва ансамблево-інструментальним колективом у спеціалізованих музичних закладах, Ван Цзисі проводив діагностичні зрізи з метою встановлення динаміки формування у майбутнього вчителя музики компонентів ансамблево-виконавської підготовки. Застосувавши t-критерій Стьюдента для обробки емпіричної інформації встановив дієвість запропонованої методики. Це дало змогу дисертанту дійти висновку, що розроблена методична модель удосконалення ансамблево-інструментальної підготовки становить цілісну організаційно-методичну систему та є оптимальною для підвищення ефективності художньо-творчого розвитку майбутніх учителів музики, що доводить доцільність її застосування в системі вищої мистецької освіти.

Кожен розділ дисертації містить висновки, що узагальнено відображають результати дослідження.

Загальні висновки скорельовані зі змістом сформульованих у вступі завдань і матеріалами кожного з розділів, їх можна вважати вірогідними й ґрунтовними, що забезпечено вмілим використанням прикладних наукових досліджень, сучасних засобів і методик проведення аналізу результатів дослідного навчання, достатньою кількістю статистичної інформації.

3. Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна роботи зумовлена як новизною предмета дослідження: теоретико-методичний зміст підготовки майбутнього вчителя музики до керівництва інструментальним ансамблем у спеціалізованих музичних закладах, що докладно в українській педагогічній науці не описано, так і розробленням методики підготовки майбутнього вчителя музики до керівництва інструментальним ансамблем у спеціалізованих музичних закладах.

Найбільш суттєвими і важливими здобутками, що одержані Ван Цзисі особисто і характеризують новизну його дисертації вважаємо вперше спроектовану й обґрунтовану концептуальну модель формування готовності майбутнього вчителя музики до керівництва інструментальним ансамблем; виявлені тенденційні особливості професійної підготовки музикантів виконавців і вчителів музики до керівництва інструментальним ансамблем; впроваджені новітні підходи до професійної підготовки майбутніх учителів музики до керівництва інструментальним ансамблем; обґрунтовані структура, критерії та рівні готовності вчителів музики до керівництва інструментальним ансамблем; визначені етапами професійної підготовки вчителів музики.

4. Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих публікаціях, зарахованих за темою дисертації

Результати дисертаційної праці Ван Цзисі відображено в 9 одноосібних публікаціях автора, 5 із яких у наукових фахових виданнях України, 1 – у міжнародному виданні, у тому числі: 1 стаття в періодичному науковому виданні держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу; 5 - у наукових виданнях, унесених до переліку наукових фахових видань України з присвоєнням категорії «Б»; 3 публікації у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Аналізуючи тематику праць Ван Цзисі, констатуємо, що всі вони повною мірою відбивають основні положення й наукові результати дисертації.

5. Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання в освітньому процесі вищих мистецьких навчальних закладів розробленої методики підготовки майбутнього вчителя музики до керівництва інструментальним ансамблем у спеціалізованих музичних закладах.

Основні теоретичні положення дослідження можуть бути використані як навчальний матеріал у процесі фахової підготовки майбутніх учителів музики, результати дисертації можуть слугувати базою для написання підручників з музичної педагогіки, методичних рекомендацій.

6. *Побажання та дискусійні положення щодо дисертації*

1. Бажано

- уніфікувати назви представлених у дисертації моделі і методики: «модель формування готовності майбутнього вчителя...» і «методика підготовки майбутнього вчителя музики...», а у висновках «змоделювали методику підготовки...»;

- уточнити зміст ключових понять «готовність» і «підготовка» та водночас усунути такі недоречності, що трапляються, наприклад, у формулюванні другого завдання: «визначити критерії та рівні сформованості процесу підготовки майбутнього керівника інструментальним ансамблем та виявити її реальний стан під час фахової підготовки студентів». Не може бути «рівнів сформованості процесу» може бути «рівень підготовленості» або «рівень сформованості готовності...».

2. Враховуючи поетапність застосування методики, бажано було б конкретизувати, які саме і на якому етапі використовувалися методи і прийоми формування готовності майбутнього вчителя музики до керівництва інструментальним ансамблем у спеціалізованих музичних закладах.

3. Бажано привести у відповідність завдання і висновки дослідження.

4. Дисертація значно б виграла, якби автором у кожному з наступних розділів враховувався зміст попереднього як логічно продовжена думка, яка розкриває основну ідею дослідження.

Утім, висловлені зауваження і побажання загалом є дискусійними, тому суттєво не впливають на науково-теоретичну і практичну цінність дисертаційної роботи.

Рівень виконання дисертації засвідчує наукову зрілість, наукову культуру й академічну доброчесність здобувача.

Висновок

Аналіз дисертаційної роботи та опублікованих праць уможливив зробити висновок про те, що дисертація Ван Цзисі на тему «Методика підготовки майбутнього вчителя музики до керівництва інструментальним ансамблем у спеціалізованих музичних закладах», є актуальним, цілісним, завершеним та самостійним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне і практичне значення, заслуговує на позитивну оцінку та відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 9, 10, 11 і 12 «Тимчасового Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167. Це дає підстави для присудження Ван Цзисі наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка, зі спеціальності 014 Середня освіта (музичне мистецтво).

Доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник
лабораторії професійної кар'єри
Інституту професійно-
технічної освіти НАПН України

Валерій Орлов

Валерій Орлов
05 січня 2022р.